

INŽENJERI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

NS EKO-DINAR U SLUŽBI GRAĐANA

- Praćenje i evaluacija prihoda i rashoda Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada

INŽENJERI ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

NS EKO-DINAR U SLUŽBI GRAĐANA

- Praćenje i evaluacija prihoda i rashoda Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada

Novi Sad, januar 2021.

Izdavač:
“Inženjeri zaštite životne sredine”

Đorđa Rajkovića 13a
21000 Novi Sad
Srbija

Priredili:
Ivana Milovac
Višnja Nežić
Igor Jezdimirović

*Dizajn, priprema
i autor infografika:*
Danko Krstović

Novi Sad, 2021.

ISBN -978-86-87145-10-8

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

502.131.1:336.226.44(497.113 Novi Sad)

NS eko-dinar u službi građana : Elektronski izvor : praćenje i evaluacija prihoda i rashoda Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada / [priredili Ivana Milovac, Višnja Nežić, Igor Jezdimirović]. - Novi Sad : Inženjeri zaštite životne sredine, 2021

Način pristupa (URL): <http://activity4sustainability.org> . - Opis zasnovan na stanju na dan 1.2.2021. - Nasl. sa naslovnog ekranata. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-87145-10-8

a) Еколошка такса - Нови Сад

COBISS.SR-ID 31108617

Ova publikacija nastala je u okviru inicijative „Građani imaju moć“ koju sprovodi Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost - CRTA. Stavovi izneti u ovoj publikaciji pripadaju isključivo autorima i ne predstavljaju nužno stavove Crte.

Prvu „ekološku kasu“ - poseban račun na koji će se prikupljati sredstva sa namerom da se potroše isključivo za potrebe finansiranja različitih poslova i aktivnosti u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine, Novi Sad je uveo 1995. godine. Izvori iz kojih se novac prikuplja, kao i lista potreba Grada koje se ovim sredstvima plaćaju, tokom dve i po decenije menjali su se nekoliko puta.

Sa željom da u komunikaciji sa građanima i građankama i lokalnom samoupravom transformišemo neparticipativne procedure planiranja, nedovoljno transparentno sprovođenje i nejasno, uopšteno izveštavanje o trošenju sredstava iz gradske „ekološke kase“, kreirali smo modele praćenja, evaluacije i izveštavanja o planiranim prihodima i rashodima Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada.

Publikacija koju imate pred sobom pružiće Vam neohodne informacije o alatima koje možete koristiti i, nadamo se, motivisati Vas da se aktivno uključite u kreiranje politika zaštite životne sredine opštine ili grada u kome živate i praćenje organa vlasti u njihovom sprovođenju.

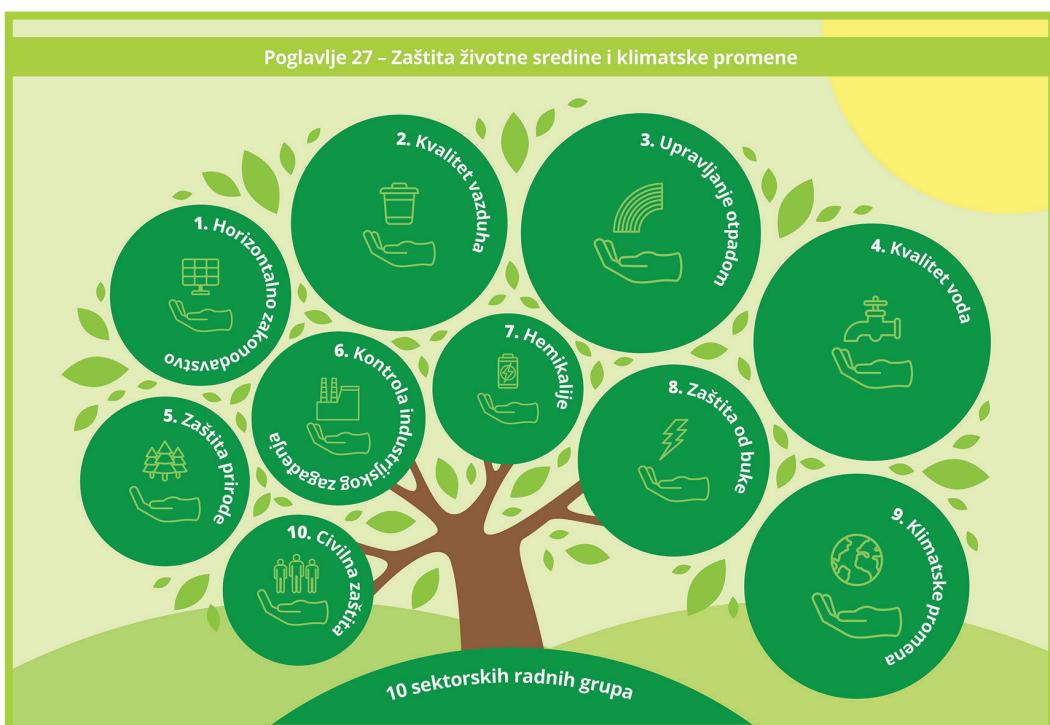
Tim udruženja „Inženjeri zaštite životne sredine“

Uvod

Na putu ka Evropskoj uniji, Srbija se susreće sa mnogobrojnim izazovima, a kao jedan od najvećih izdvaja se dostizanje standarda u oblasti zaštite životne sredine. Procenjuje se da će Srbiji za ispunjavanje obaveza iz pregovaračkog Poglavlja 27, koje se odnosi na životnu sredinu i klimatske promene, biti potrebno oko 10 milijardi evra. Najveća finansijska ulaganja očekuju se u oblastima zaštite voda, upravljanja otpadom i industrijskog zagađenja.¹

Iako primena politika Evropske unije predstavlja ozbiljan izazov državnoj administraciji i privredi, to je zadatak koji nikako ne bi smeо da bude „na čekanju“, budуći da direktno utiče na zdravlje i blagostanje stanovništva. Ulaganja u upravljanje životnom sredinom nisu samo još jedna od obaveza proisteklih iz procesnih pregovora sa EU, već je to pre svega potreba naših građana i građanki, da žive u zdravoj i bezbednoj životnoj sredini.

Sektorske radne grupe unutar Pregovaračke grupe 27

Od 2018. godine **finansiranje zaštite životne sredine** u Republici Srbiji zasniva se na načelima „korisnik plaća“, „zagađivač plaća“ i načelu „odgovornosti“. Zakonski okvir predviđa i dozvoljava da se sredstva za finansiranje životne sredine obezbeđuju iz sredstava budžeta Republike, budžeta autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave, a takođe se mogu obezbeđivati i putem donacija, kredita, sredstava međunarodne pomoći, stranih ulaganja namenjenih za zaštitu životne sredine, sredstava iz instrumenata, programa i fondova Evropske unije, Ujedinjenih nacija i međunarodnih organizacija.

¹ Nacionalna strategija za aproksimaciju u oblasti životne sredine za Republiku Srbiju, Službeni glasnik Republike Srbije broj 80/2011

Prethodnih decenija, novac za poslove iz ove oblasti prikupljao se i opredeljivao na različite načine. Posebni ekonomski instrumenti zaštite životne sredine - republičke i lokalne naknade, uvedeni su *Zakonom o zaštiti životne sredine*² 2004. godine. Ovaj zakon je takođe otvorio mogućnost uspostavljanja Zelenog fonda Republike Srbije, ali i pokrajinskog i budžetskih fondova za zaštitu životne sredine lokalnih samouprava.

Nažalost, namenski karakter sredstava prikupljenih po osnovu naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine ukinut je izmenama *Zakona o budžetskom sistemu*³ iz 2015. godine, a usvajanjem *Zakona o naknadama za korišćenje javnih dobara*⁴ 2018. godine potvrđeno je da se sredstva od naplate naknada za zaštitu životne sredine **mogu koristiti u druge svrhe**.

Prema studiji koju je izradio „Ekološki centar Stanište“ iz Vršca, u periodu 2010-2018., državni organi nemenski su potrošili oko pola milijarde evra sredstava od naplaćenih naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine.⁵ Istraživači su utvrdili i da je od 2013. do 2019. godine 25 opština u Srbiji ukinulo svoj budžetski fond za zaštitu životne sredine, dok ostali gradovi i opštine iz godine u godinu planiraju sve manje sredstava na ovim budžetskim linijama.

O problemu finansiranja zaštite životne sredine govori i aktuelni *Izveštaj Evropske unije*⁶ objavljen u oktobru 2020. godine, ocenjujući da je Srbija ostvarila **ograničen napredak** u Poglavlju 27 i ponavljajući preporuke iz prethodne godine:

„Srbija bi trebalo da nastavi da se koncentriše na vraćanje raspodele i korišćenje sredstava prihodovanih od naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine u svrhe zaštite životne sredine, kao i da unapredi međuinsticionalnu koordinaciju, naročito među institucijama na republičkom i lokalnom nivou.“

Govoreći o neoperativnosti Zelenog fonda, kao i nemenskoj raspodeli prihoda, u *Izveštaju* se ističe da je Srbiji potreban delotvoran institucionalni okvir za upravljanje investicijama u zaštiti životne sredine, kao i unapređenje sprovođenja principa „zagadživač plaća“ jačanjem kapaciteta na lokalnom nivou za prikupljanje naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine.

Najznačajniji akteri u pokretanju inicijativa za promenu opisanog stanja svakako su građani - kao pojedinci i pojedinke ili udruženi u različite grupe, udruženja i organizacije. U skladu sa trenutnim kapacitetima u većini lokalnih zajednica, jedno od mogućih rešenja je sistematsko i kontinuirano praćenje potrošnje sredstava budžetskog fonda, najpre od strane organizacija civilnog društva koje deluju u konkretnoj sredini, a zatim uključivanje

² Zakon o zaštiti životne sredine, Službeni glasnik Republike Srbije br. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - dr. zakon, 72/2009 - dr. zakon, 43/2011 - odluka US, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - dr. zakon i 95/2018 - dr. zakon

³ Zakon o budžetskom sistemu, Službeni glasnik Republike Srbije br. 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013, 63/2013 - ispr., 108/2013, 142/2014, 68/2015 - dr. zakon, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019 i 149/2020

⁴ Zakon o naknadama za korišćenje javnih dobara, Službeni glasnik Republike Srbije br. 95/2018, 49/2019, 86/2019 - usklađeni din. iznosi i 156/2020 - usklađeni din. iznosi

⁵ Stanje sistema finansiranja zaštite životne sredine u Srbiji u periodu od 2010. do 2018. godine, Ekološki centar Stanište, staniste.org.rs

⁶ Godišnji izveštaj Evropske unije 2020, Poglavlje 27, www.pregovarackagrupa27.gov.rs

većeg broja medija koji bi o budžetskom fondu informisali građane i građanke. Na ovaj način, građani i građanke bi bili osnaženi i dovoljno obučeni da učestvuju u monitoringu namenskog korišćenja ovih sredstava, ali i da zahtevaju od lokalnih vlasti aktivno uključivanje u kreiranje javnih politika - godišnje Programe korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine.

Zakonski okvir za praćenje i evaluaciju ekonomskih instrumenata zaštite životne sredine

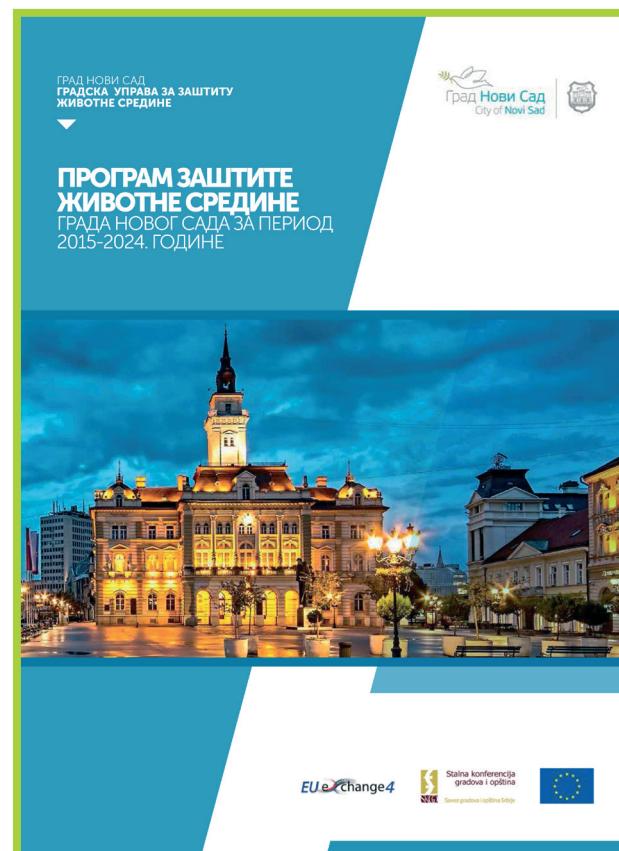
Nadležnosti gradova i opština u oblasti životne sredine regulisane su *Ustavom Republike Srbije*⁷, *Zakonom o lokalnoj samoupravi*⁸, *Zakonom o komunalnim delatnostima*⁹ i propisima iz oblasti životne sredine.

Odredbama najznačajnijeg zakona, *Zakona o zaštiti životne sredine*, jedinice lokalne samouprave odgovorne su za **svaku aktivnost kojom se menjaju ili mogu promeniti stanja i uslovi u životnoj sredini**, odnosno za **nepreduzimanje mera zaštite životne sredine** u skladu sa zakonom.¹⁰

Primera radi, ukoliko neko od novosadskih prehrambenih preduzeća nepropisno odlaže otpad nastao tokom svog poslovanja, praveći tako divlu deponiju, obavezu da ovo preduzeće kazni i naloži mu da otpad ukloni i adekvatno odloži (ili da plati troškove njegovog uklanjanja) ima gradska Inspekcija za zaštitu životne sredine.

Gradovi i opštine imaju i **obavezu**¹¹ da obezbeđuju integraciju zaštite i unapređenja životne sredine u sve sektorske politike sprovođenjem međusobno usaglašenih planova i programa i primenom propisa kroz sistem dozvola, tehničkih i drugih standara i normativa, finansiranjem, podsticajnim i drugim merama zaštite životne sredine.

U skladu sa Nacionalnim programom¹² i planovima, jedinice lokalne samouprave donose program zaštite životne sredine na svojoj teritoriji¹³, kao i lokalne akcione i sanacione planove i obezbeđuju finansijska sredstva za njihovo praćenje i sprovođenje.

Program zaštite životne sredine Grada Novog Sada za period 2015-2024. godine

⁷ Ustav Republike Srbije, Službeni glasnik Republike Srbije broj 98/2006

⁸ Zakon o lokalnoj samoupravi, Službeni glasnik Republike Srbije br. 129/2007, 83/2014 - dr. zakon, 101/2016 - dr. zakon i 47/2018

⁹ Zakon o komunalnim delatnostima, Službeni glasnik Republike Srbije br. 88/2011, 104/2016 i 95/2018

¹⁰ Član 5. *Zakona o zaštiti životne sredine*

¹¹ Član 9. tačka 1. *Zakona o zaštiti životne sredine*

¹² *Nacionalni program zaštite životne sredine*, Službeni glasnik Republike Srbije broj 12/2010

¹³ Program zaštite životne sredine Grada Novog Sada za period 2015-2024. godine, Službeni list Grada Novog Sada broj 22/2015

Nadležni organ grada ili opštine određen je za vođenje Lokalnog registra izvora zagađivanja životne sredine. U Novom Sadu za ovaj registra zadužena je Gradska uprava za zaštitu životne sredine, a redovno se prate izvori zagađivanja vazduha, vode i zemljišta, kao i upravljanje otpadom. Građanima i građankama podaci su dostupni na sajtu uprave environovisad.rs.

Takođe, ovim *Zakonom* jedinicama lokalne samouprave povereni su i poslovi vršenja inspekcijskog nadzora.

Inspekcija za zaštitu životne sredine kontroliše da li se sprovode mere i uslovi zaštite životne sredine u planiranju i izgradnji, da li su ispunjeni zahtevi kvaliteta životne sredine i uslovi za rad postrojenja i obavljanje aktivnosti, da li se sprovodi monitoring stanja životne sredine, i obavlja i druge poslove inspekcijskog nadzora koje Republika poveri konkretnom gradu ili opštini.

Prema dostupnim podacima, u Novom Sadu je *Inspekcija za zaštitu životne sredine* u periodu od 2015. do 2019. godine u okviru svojih zaduženja pokrenula 157 prekršajnih postupaka.¹⁴

Za transparentan rad lokalne samouprave, posebno je važna obaveza¹⁵ jedinica lokalne samouprave propisana *Zakonom o zaštiti životne sredine* da **blagovremeno, potpuno i objektivno obaveštavaju javnost o stanju životne sredine**. Grad Novi Sad ovaj posao poverio je Gradskoj upravi za zaštitu životne sredine, koja informacije od značaja za građane i građanke javno objavljuje na svojoj internet stranici.

Obaveza gradova i opština je i da obezbede **finansiranje** ostvarivanja ciljeva zaštite životne sredine koji su u okviru njihove nadležnosti, uz pomoć ekonomskih instrumenata definisanih ovim, kao i *Zakonom o naknadama za korišćenje javnih dobara*.

Jedna od mogućnosti je otvaranje Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine.

Budžetski fond predstavlja evidencijski račun u okviru glavne knjige trezora, koji se otvara po odluci Vlade, odnosno nadležnog izvršnog organa lokalne vlasti, kako bi se pojedini budžetski prihodi i rashodi i izdaci vodili odvojeno, radi ostvarivanja cilja koji je predviđen posebnim republičkim, odnosno lokalnim propisom ili međunarodnim sporazumom. Budžetskim fondom upravlja nadležno ministarstvo, odnosno nadležni lokalni organ uprave.¹⁶

Sredstva se u budžetske fondove za zaštitu životne sredine prikupljaju na osnovu naknada koje su uvedene pomenutim zakonima: *Zakonom o zaštiti životne sredine* i *Zakonom o naknadama za korišćenje javnih dobara*. Prihodi od njih mogu pripadati isključivo Republici Srbiji ili lokalnoj samoupravi, dok je za određene naknade predviđena podela ovih sredstava između Republike i lokalne samouprave.

Trenutno, postoji **9 naknada za životnu sredinu**, a to su:

- 1) Naknada za korišćenje prirodnih vrednosti - ostvareni prihodi pripadaju budžetu Republike Srbije i budžetu autonomne pokrajine, odnosno jedinice lokalne samouprave, u skladu sa posebnim zakonom;

¹⁴ Izvor podataka: *Izveštaj o sprovođenju Programa zaštite životne sredine Grada Novog Sada*, environovisad.rs

¹⁵ Član 78. *Zakona o zaštiti životne sredine*

¹⁶ *Zakon o budžetskom sistemu*

- 2) Naknada za korišćenje ribarskog područja - ostvareni prihodi pripadaju budžetu Republike Srbije, a prihodi ostvareni na teritoriji autonomne pokrajine pripadaju budžetu autonomne pokrajine;
- 3) Naknada za korišćenje zaštićenog područja - ostvareni prihodi pripadaju upravljaču i uplaćuju se na račun upravljača tog područja;
- 4) Naknada za sakupljanje, korišćenje i promet zaštićenih vrsta divlje flore, faune i gljiva - ostvareni prihodi pripadaju budžetu Republike Srbije;
- 5) Naknade za zagađivanje životne sredine i to: naknada za emisije SO₂, NO₂, praškaste materije i proizvedeni ili odloženi otpad, naknada za supstance koje oštećuju ozonski omotač i naknada za plastične polietilenske kese - ostvareni prihodi u visini od 60% pripadaju budžetu Republike Srbije, a u visini od 40% pripadaju budžetu jedinice lokalne samouprave na čijoj teritoriji se nalazi zagađivač. Prihodi ostvareni od naknade za zagađivanje životne sredine u područjima od posebnog državnog interesa u visini od 80% pripadaju budžetu Republike Srbije, a u visini od 20% pripadaju budžetu jedinice lokalne samouprave na čijoj teritoriji se nalazi zagađivač;
- 6) Naknada za zaštitu i unapređivanje životne sredine - ostvareni prihodi pripadaju budžetu jedinice lokalne samouprave;
- 7) Naknada za proizvode koji posle upotrebe postaju posebni tokovi otpada - ostvareni prihodi pripadaju budžetu Republike Srbije;
- 8) Naknada za ambalažu ili upakovan proizvod koji posle upotrebe postaje ambalažni otpad - ostvareni prihodi pripadaju budžetu Republike Srbije;
- 9) Naknada za zagađivanje voda - ostvareni prihodi pripadaju budžetu Republike Srbije.

Kao što vidimo, lokalne samouprave direktno mogu da koriste samo sredstva iz tri od devet predviđenih naknada.

Gradovi i opštine sredstva svog **Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine**, ukoliko su ga formirali, troše na osnovu **godišnjeg programa** koji donosi nadležni organ uz prethodno pribavljenu saglasnost Ministarstva. Izveštaj o korišćenju sredstava Budžetskog fonda jedinica lokalne samouprave dužna je da dostavi Ministarstvu najkasnije do 31. marta tekuće godine za prethodnu godinu.

Propisima Republike Srbije definisano je da se “Budžetski fond otvara po odluci Vlade, odnosno nadležnog izvršnog organa lokalne vlasti, kako bi se pojedini budžetski prihodi i rashodi i izdaci vodili odvojeno, radi ostvarivanja cilja koji je predviđen posebnim republičkim, odnosno lokalnim propisom ili međunarodnim sporazumom”¹⁷. U skladu sa ovim opredelenjem, sredstva Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine jedinice lokalne samouprave trebalo bi da se “koriste za finansiranje zaštite i unapređivanje životne sredine”.¹⁸

¹⁷ Član 64. Zakona o budžetskom sistemu

¹⁸ Član 100. Zakona o zaštiti životne sredine

Istorijat i okvir za praćenje realizacije Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada

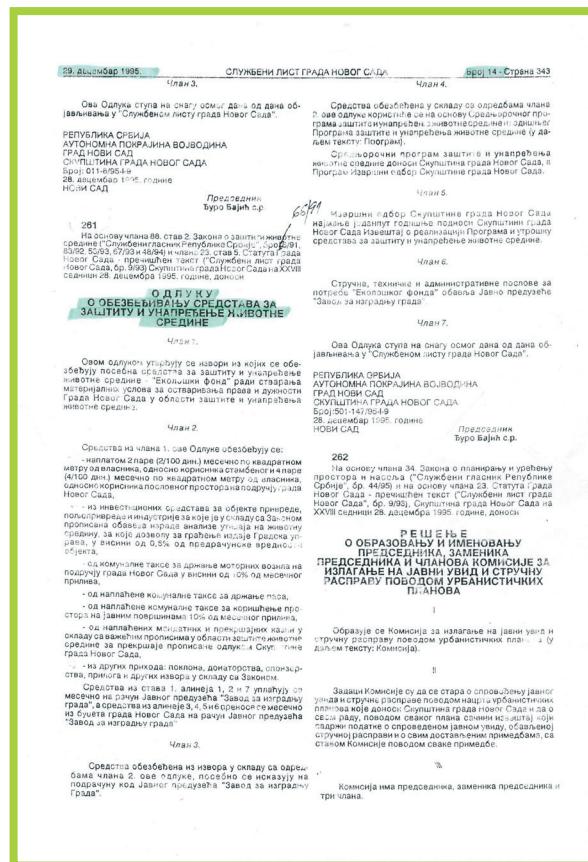
U skladu sa tada važećim *Zakonom o zaštiti prirode*, Grad Novi Sad je prvi "Ekološki fond" uveo 28. decembra 1995. godine usvajanjem *Odluke o obezbeđivanju sredstava za zaštitu životne sredine*¹⁹.

Radi stvaranja materijalnih uslova za ostvarivanje prava i dužnosti Grada u oblasti zaštite i unapređenja životne sredine, odlučeno je da se posebna sredstva prikupljaju naplatom propisanog iznosa od vlasnika i korisnika stambenog i poslovnog prostora, dela komunalnih taksi, naplaćenih mandatnih i prekršajnih kazni i drugih prihoda. Sredstva su uplaćivana na poseban podračun Javnog preduzeća "Zavod za izgradnju grada", a trošila su se na osnovu srednjoročnog i godišnjeg programa.

Izmenama *Odluke* donetim 1998. godine, sredstva "Ekološkog fonda" uplaćivana su na podračun Javnog komunalnog preduzeća "Gradsko zelenilo", a na osnovu izmena donetih godinu dana kasnije, otvara se poseban uplatni račun budžeta Grada pod nazivom Posebna naknada za zaštitu i unapređenje životne sredine.

Godine 2001. Skupština Grada Novog Sada usvaja *Odluku o obezbeđivanju sredstava za zaštitu i unapređenje životne sredine*²⁰ i njom je precizirano da se sredstva prikupljaju na poseban uplatni račun, odnosno da se iznos od naplate komunalnih taksi, kao prihod budžeta, prenosi na poseban račun za finansiranje zaštite i unapređenja životne sredine. Sredstva se i dalje prikupljaju naplatom propisanog iznosa od vlasnika i korisnika stambenog i poslovnog prostora, dela komunalnih taksi, naplaćenih mandatnih i prekršajnih kazni i drugih prihoda.

Nakon što je 2004. godine *Zakonom o zaštiti životne sredine* na nivou cele države predviđeno uvođenje lokalne naknade i otvaranje fondova, Novi Sad 2005. godine usvaja *Odluku o naknadi za zaštitu životne sredine*²¹. Sredstva tadašnjeg Budžetskog fonda korišćena su na osnovu utvrđenog Programa koji je za svaku kalendarsku godinu donosio

Službeni list Grada Novog Sada

¹⁹ Odluka o obezbeđivanju sredstava za zaštitu životne sredine, Službeni list Grada Novog Sada broj 14/1995

²⁰ Odluka o obezbeđivanju sredstava za zaštitu i unapređenje životne sredine, Službeni list Grada Novog Sada br. 12/2001 - prečišćen tekst*, 5/2002 i 22/2003

²¹ Odluka o naknadi za zaštitu i unapređenje životne sredine na teritoriji Grada Novog Sada, Službeni list Grada Novog Sada broj 27/2005

Gradonačelnik. Za realizaciju Programa, nadzor i podnošenje Izveštaja Gradonačelniku i Skupštini Grada bila je zadužena Gradska uprava za zaštitu životne sredine.

Zbog usklađivanja sa nacionalnim propisima, Gradonačelnik Novog Sada 2009. godine donosi novo *Rešenje o otvaranju budžetskog fonda za zaštitu životne sredine*²², kojim je predviđeno da se sredstva u ovom fondu obezbeđuju u skladu sa *Zakonom o zaštiti životne sredine*.

Godine 2014., lokalna Skupština usvaja **Odluku o posebnoj naknadi za zaštitu i unapređenje životne sredine na teritoriji Grada Novog Sada**²³. Odlukom o obveznicima, visini, rokovima i načinu plaćanja posebne naknade²⁴ definisano je da naknadu plaćaju imaoći prava svojine na nepokretnosti, odnosno zakupci ako se nepokretnost koristi po osnovu prava zakupa. Takođe, Odlukom je određeno da fizička lica naknadu plaćaju preko objedinjene naplate stambeno-komunalnih usluga, dok naplatu za pravna lica obavlja Gradska poreska uprava.

УСЛУГА	КОЛИЧИНА ЈМ	ЦЕНА ПО ЈМ	% СУБ	ОСНОВИЦА	СТОПА	ПДВ	КОРЕКЦИЈЕ	ИЗНОС *
ДИМ Димничарина	30,0000 m ²	1,0000		25,00	20%	5,00		30,00
ОДФ Одржавање - стап.ЈКП Стан				129,25	20%	25,85		155,10 (1)
ХЛВ Хладна вода	4,3051 m ²	88,9570		348,15	10%	34,82		382,97
ГРЕ Грејање	30,0000 m ²	101,5971		2.770,83	10%	277,08		3.047,91
СТР Заједничка струја	1,0000 ћл	33,7186		28,09	20%	5,62		33,71
ЧИС Одношење смећа	1,0000 ћл	162,6900		147,90	10%	14,79		162,69
ХИГ Одржавање хигијене	1,0000 ком	160,0000		160,00	0%	0,00		160,00
ДЕР Дератизација - дезинсекција	30,0000 m ²	0,4294		12,88	0%	0,00		12,88
ЕКО Екологија	30,0000 m ²	1,0000		30,00	0%	0,00		30,00
ОСИ ЏДОР Осигурање стана	30,0000 m ²	4,2900		128,70	0%	0,00		128,70

Račun JKP "Informatika"

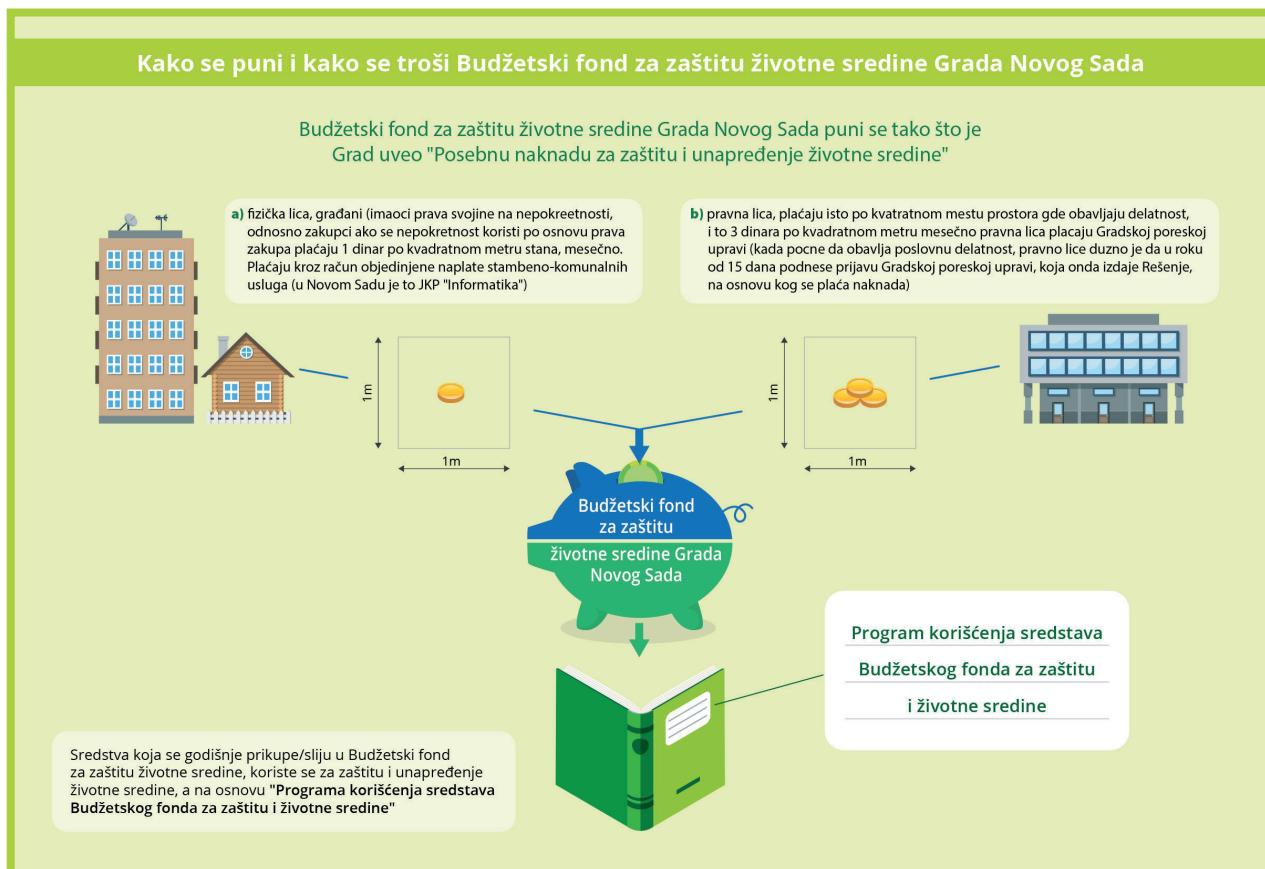
Sredstva prikupljena od ove naknade, zajedno sa pripadajućim delom iznosa prikupljenog od naknada za zagadživanje životne sredine, u gradskom budžetu bila su raspoređena na posebnu stavku - Budžetski fond za zaštitu životne sredine.

²² Rešenje o otvaranju budžetskog fonda za zaštitu životne sredine, Službeni list Grada Novog Sada broj 50/09

²³ Odluka o posebnoj naknadi za zaštitu i unapređenje životne sredine na teritoriji Grada Novog Sada, Službeni list Grada Novog Sada broj 13/2014

²⁴ Odluka o obveznicima, visini, rokovima i načinu plaćanja posebne naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine na teritoriji Grada Novog Sada, Službeni list Grada Novog Sada broj 13/2014

Po osnovu već pomenutog godišnjeg Programa²⁵, ovaj novac trošio se za: uređenje zelenila, kroz projekte JKP "Gradsko zelenilo", saniranje divljih deponija, kroz projekte JKP "Čistoća", za monitoring stanja životne sredine na teritoriji grada, na zaštitu i razvoj zaštićenih prirodnih dobara, istraživačke projekte, projekte organizacija civilnog društva koji su usmereni na obrazovanje o životnoj sredini i podizanje svesti o važnosti njene zaštite, kao i na aktivnosti kojima je Gradska uprava informisala građane i građanke o stanju i kvalitetu životne sredine. Skoro celu deceniju, sredstva novosadskog Budžetskog fonda iznosila su u proseku oko 270.000.000,00 dinara godišnje.

Kako se punio Budžetski fond za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada od 2014. do 2019. godine

Ponovnim izmenama na nacionalnom nivou, od 2019. godine fizička lica prestala su da budu obveznici plaćanja naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine. U skladu sa *Uredbom o kriterijumima za određivanje aktivnosti koje utiču na životnu sredinu prema stepenu negativnog uticaja na životnu sredinu koji nastaje obavljanjem aktivnosti*²⁶ i *Zakonom o naknadama za korišćenje javnih dobara*, predviđeno je da obavezu plaćanja naknade za zaštitu i unapređenje životne sredine imaju sva pravna lica.

²⁵ Primer: Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada za 2015. godinu, Službeni list Grada Novog Sada broj 10/2015

²⁶ Uredba o kriterijumima za određivanje aktivnosti koje utiču na životnu sredinu prema stepenu negativnog uticaja na životnu sredinu koji nastaje obavljanjem aktivnosti, Službeni glasnik Republike Srbije br. 86/2019-69, 89/2019-20

Obveznici su dužni da Poreskoj upravi prijave podatke od značaja za utvrđivanje visine godišnjeg iznosa naknade, nakon čega ovaj nadležni organ obveznicima izdaje Rešenje koje sadrži visinu iznosa naknade za tekuću godinu, rokove plaćanja i namenski račun na koji se ove naknade uplaćuju.

Grad Novi Sad, do trenutka pripreme ove publikacije, nije izmenio Rešenje o otvaranju Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine grada Novog Sada - fond još uvek postoji, iako se u Budžetu grada od 2020. godine više ne prikazuje kao posebna budžetska linija.

Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada i Izveštaj o njegovoj realizaciji

Postupak izrade budžeta Grada Novog Sada za narednu kalendarsku godinu započinje, kao i u ostalim lokalnim samoupravama, kada Ministarstvo finansija dostavi Gradskoj upravi za finansije *Uputstvo za pripremu budžeta*, na osnovu kojeg se prvo izrađuje nacrt budžeta. Na osnovu izrađenog nacrta, Gradska uprava za zaštitu životne sredine, kao jedan od direktnih korisnika, kreira svoj finansijski plan i **Program korišćenja budžetskih sredstava za zaštitu životne sredine**. Novina je da se od 2020. godine ovaj Program kreira po utvrđenom obrascu koji je propisan *Pravilnikom o obrascu programa korišćenja sredstava budžetskog fonda i izveštaja o korišćenju sredstava budžetskog fonda, načinu i rokovima njihovog dostavljanja*²⁷.

Извештај о коришћењу средстава буџетског фонда за заштиту животне средине								Образац 2
ОПШТИНЕ/ГРАДА ЗА ГОДИНУ								
Усвојен на седници – дана.....године								
Редни број активности	Програмска активност	Опис реализоване активности	Надлежни за реализацију активности	Предвиђена средства буџетског фонда у извештајној години	Утрошена средства буџетског фонда	Неутрошена средства буџетског фонда у извештајној години	Извршење планиране активности у %	
Контрола и заштита ваздуха и сузбијање инхалационих алергена								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Управљање отпадом								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Контрола и управљање отпадним водама								
	Активност							

Propisani obrazac za Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine

Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine donosi Gradonačelnik Grada Novog Sada za svaku kalendarsku godinu na osnovu predloga Gradske uprave za zaštitu životne sredine, a po pribavljenoj saglasnosti nadležnog ministarstva²⁸. Samim fondom upravlja Gradska uprava za zaštitu životne sredine. Nakon usvajanja gradskog budžeta, ovaj program se objavljuje na zvaničnoj prezentaciji Gradske uprave i dostavlja nadležnom ministarstvu.

²⁷ Pravilnik o obrascu programa korišćenja sredstava budžetskog fonda i izveštaja o korišćenju sredstava budžetskog fonda, načinu i rokovima njihovog dostavljanja, Službeni glasnik Republike Srbije broj 80/2019-62

²⁸ Član 100. Zakona o zaštiti životne sredine

Gradska uprava za zaštitu životne sredine zadužena je i za realizaciju Programa i nadzor nad izvršavanjem ugovornih obaveza i realizacijom pojedinačnih programa i projekata. Gradska uprava je u obavezi da najmanje jednom godišnje Gradonačelniku i Skupštini Grada Novog Sada podnosi **Izveštaj o realizaciji Programa** i utrošku sredstava za zaštitu i unapređenje životne sredine. Nakon što ga je Skupština Zaključkom prihvatile, Gradska uprava za zaštitu životne sredine Izveštaj dostavlja i u elektronskom obliku u Informacioni sistem ministarstva nadležnog za poslove zaštite životne sredine, takođe po obrascu koji je propisan pomenutim *Pravilnikom*.

ИЗВЕШТАЈ О КОРИШЋЕЊУ СРЕДСТАВА БУЏЕТСКОГ ФОНДА ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ								Образац 2
ОПШТИНЕ/ГРАДА ЗА ГОДИНУ								
Усвојен на седници – дана.....године								
Редни број активности	Програмска активност	Опис реализоване активности	Надлежни за реализацију активности	Предвиђена средства буџетског фонда у извештајној години	Утрошена средства буџетског фонда	Неутрошена средства буџетског фонда у извештајној години	Извршење планиране активности у %	
Контрола и заштита ваздуха и субијање инхалационих алергена								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Управљање отпадом								
	Активност							
	Активност							
	Активност							
Контрола и управљање отпадним водама								
	Активност							

**Propisani obrazac Izveštaja o korišćenju sredstava
Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine**

Nažalost, kao što možemo da zaključimo iz prikazanog, tokom procesa izrade i izveštavanja o realizaciji Programa korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada nije predviđeno informisanje i uključivanje građana i građanki ni u jednoj fazi procesa. Oni se o već izrađenom Programu, kao i o Izveštaju o njegovoj realizaciji, mogu informisati jedino putem zvanične veb prezentacije Gradske uprave za zaštitu životne sredine.

Izazovi za praćenje realizacije Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada

Zaključno sa 2018. godinom, i Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada i Izveštaj o njegovoj realizaciji, transparentno su prikazivali i prihodnu i rashodnu stranu ovog fonda.²⁹

PRIMER³⁰:

Izvod iz Programa korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada za 2018. godinu				
	Planirani iznos i izvor	Objašnjenje prikaza u Budžetu Grada Novog Sada	Namena	Ko će sprovoditi aktivnosti i kako
1. Podsticajni, preventivni i sanacioni programi i projekti	161.790.000,00 dinara, iz izvora 01 - prihodi iz budžeta	Sredstva su raspoređena za ekonomsku klasifikaciju 424 - Specijalizovane usluge, sintetika 4246 - Usluge očuvanja životne sredine, nauke i geodetske usluge	<ul style="list-style-type: none"> - Realizacija projekata koji se odnose na očuvanje i unapređenje zelenila u funkciji zaštite životne sredine na javnim površinama: <ul style="list-style-type: none"> 1. Očuvanje i unapređenje zelenila u Račkoj ulici u Petrovaradinu; 2. Očuvanje i unapređenje zelenila u ulici Rade Končara u Petrovaradinu; ... - Realizacija projekata koji se odnose na čišćenje i saniranje javnih površina i unapređenje sistema upravljanja otpadom u funkciji očuvanja i unapređenja životne sredine: <ul style="list-style-type: none"> 1. Čišćenje i saniranje javnih površina u naselju Kovilj, 2. Čišćenje i saniranje javnih površina u naselju Bocke; ... - Izrada „Studije rasporeda radioaktivnih gromobrana“ 	<ul style="list-style-type: none"> - JKP „Gradsko zelenilo“, kome je povereno obavljanje usluga očuvanja i unapređenja zelenila u funkciji zaštite životne sredine; u skladu sa propisima kojima se uređuju javne nabavke - JKP „Čistoća“, kome je povereno čišćenje i saniranje javnih površina i realizacija projekata unapređenja sistema upravljanja otpadom u funkciji očuvanja i unapređenja životne sredine; u skladu sa propisima kojima se uređuju javne nabavke

²⁹ Primeri: *Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada za 2018. godinu*, Službeni list Grada Novog Sada 9/2018 i *Izveštaj o realizaciji Programa korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada za 2018. godinu*, environovisad.rs

³⁰ *Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada za 2018. godinu*, Službeni list Grada Novog Sada 9/2018

2. Programi i projekti praćenja stanja životne sredine (monitoring) na teritoriji Grada Novog Sada	20.000.000,00 dinara, iz izvora 01 - prihodi iz budžeta	Sredstva su raspoređena: 18.800.000,00 dinara za ekonomsku klasifikaciju 424 - Specijalizovane usluge, sintetika 4246 - Usluge očuvanja životne sredine, nauke i geodetske usluge i 1.200.000,00 dinara za ekonomsku klasifikaciju 483 - novčane kazne i penali po rešenju sudova, sintetika 4831 - novčane kazne i penali po rešenju sudova	Na osnovu godišnjih, odnosno višegodišnjih programa monitoringa donetih u skladu sa Zakonom o zaštiti životne sredine i posebnim zakonima, planira se finansiranje: praćenja kvaliteta vazduha, praćenja i prognoze aeropolena, praćenja nivoa buke u životnoj sredini, praćenja kvaliteta površinskih voda.	Za realizaciju navedenih monitoringa zaključice se ugovori sa ovlašćenim stručnim i naučnim organizacijama i ustanovama, u skladu sa zakonom.
3. Programi zaštite i razvoja zaštićenih prirodnih dobara na teritoriji Grada Novog Sada	25.000.000,00 dinara, izvor 01 - prihodi iz budžeta	Sredstava su raspoređena za ekonomsku klasifikaciju 424 - Specijalizovane usluge, sintetika 4246 - Usluge očuvanja životne sredine, nauke i geodetske usluge	Aktivnosti na zaštiti i unapređenju zaštićenih prirodnih dobara u Novom Sadu, na osnovu godišnjih programa upravljanja donetih od strane upravljača, u skladu sa zakonom.	
4. Istraživački i razvojni programi i projekti	30.000.000,00 dinara, izvor 01 - prihodi iz budžeta	Sredstva su raspoređena: 15.000.000,00 dinara za ekonomsku klasifikaciju 463 - Transferi ostalim nivoima vlasti, sintetika 46311 - Tekući transferi ostalim nivoima vlasti, i 15.000.000,00 dinara za ekonomsku klasifikaciju 465 - Ostale dotacije i transferi, sintetika 4651 - Ostale tekuće dotacije i transferi	Sufinansiranje istraživačkih i razvojnih programa i projekata čiji rezultati doprinose zaštiti i unapređenju stanja životne sredine na teritoriji Grada Novog Sada.	Sredstva će se dodeljivati na osnovu Javnog konkursa. Uslovi, kriterijumi i merila za ocenjivanje zahteva, način praćenja i drugo definisani su Pravilnikom o sufinsaniranju istraživačkih i razvojnih projekata i programa iz oblasti zaštite životne sredine.
5. Obrazovne aktivnosti i jačanje svesti o potrebi zaštite životne sredine	30.000.000,00 dinara, izvor 01 - prihodi iz budžeta	Sredstva su raspoređena za ekonomsku klasifikaciju 481 - dotacije nevladinim organizacijama, sintetika 4819 - dotacije ostalim neprofitnim institucijama	Sufinansiranje programa i projekata iz oblasti zaštite životne sredine koji se odnose na popularizaciju, podsticanje, usmeravanje i jačanje svesti o značaju zaštite životne sredine (predavanja, skupovi, tribine, brošure, kampovi, radionice i dr.), kao i druge aktivnosti pomenutih i sličnih sadržaja.	Sredstva će se dodeljivati na osnovu Javnog konkursa, u skladu sa Pravilnikom o sufinsaniranju programa i projekata iz oblasti zaštite životne sredine.

6. Informisanje i objavljivanje podataka o stanju i kvalitetu životne sredine	5.500.000,00 dinara - 2.000.000,00 dinara planirano je iz izvora 01 - prihodi iz budžeta u iznosu od 500.000,00 dinara i izvor 13 - neraspoređeni višak prihoda iz ranijih godina u iznosu od 1.500.000,00 dinara - 3.500.000,00 dinara planirano je iz izvora 01 - prihodi iz budžeta	Sredstva su raspoređena: - za ekonomsku klasifikaciju 423 - usluge po ugovoru, sintetika 4232 - Kompjuterske usluge - za ekonomsku klasifikaciju 423 - usluge po ugovoru, sintetika 4234 - Usluge informisanja	Održavanje, inoviranje i rekonstrukcija Internet prezentacije Uprave, sa pratećim troškovima (zakup hostinga i domena i slično) Izrada publikacija i drugog edukativnog materijala.	Ugovor, u skladu sa zakonom.
7. Troškovi realizacije Programa	1.210.000,00 dinara - 1.000.000,00 dinara planirano je iz izvora 01 - prihodi iz budžeta - 210.000,00 dinara planirano je iz izvora 01 - prihodi iz budžeta	Sredstva su raspoređena: - za ekonomsku klasifikaciju 421 - stalni troškovi, sintetika 4216 - Zakup imovine i opreme - za ekonomsku klasifikaciju 423 - usluge po ugovoru, sintetika 4234 - Usluge informisanje	Zakup prostora radi češća na sajmu i zakup opreme. Objavljivanje oglasa za javne konkurse i dr.	

U godišnjem Izveštaju o korišćenju sredstava budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada, po istom modelu, odnosno prateći prikazani Program, detaljno je bio obrazložen utrošak sredstava, za svaku celinu i svaki pojedinačni projekat koji je finansiran sredstvima fonda.

Na ovaj način, građani i građanke imali su mogućnost da prate i budu u potpunosti informisani o planu i realizaciji svih odredbi Programa. Udruženje „Inženjeri zaštite životne sredine“ ukazivalo je na mogućnosti unapređenja ovog modela, pre svega kroz uključivanje zainteresovane javnosti u proces kreiranja godišnjeg Programa.

Međutim, **izmenama zakonske regulative**, od 2020. godine Gradska uprava za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada u obavezi je da Program priprema na pomenutom obrascu propisanom od strane Ministarstva. Ovaj dokument sadrži svega nekoliko šturih informacija, iz kojih nije moguće stići adekvatan uvid u namensku raspodelu sredstava.

PRIMER:³¹

Izvod iz Programa korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada za 2020. godinu							
Red. broj akt.	Programska aktivnost	Detaljan opis aktivnosti	Cilj aktivnosti	Nadležni za sprovodenje programske aktivnosti	Finansijska sredstva potrebna za realizaciju predvidene aktivnosti	Izvor sredstava finansiranja	Iznos odobrenih sredstava za ovu aktivnost u prethodnoj godini
Kontrola i zaštita vazduha i suzbijanje inhalacionih alergena							
1	Praćenje kvaliteta vazduha na teritoriji Grada novog Sada	Praćenje će biti realizovano u skladu sa Programom kontrole kvaliteta vazduha na teritoriji Grada Novog Sada u 2019. i 2020. godini	Praćenje stanja, koncilipiranje mera za unapređenje kvaliteta vazduha i praćenje efekata preduzetih mera	Gradska uprava za zaštitu životne sredine	7.000.000,00 dinara	Budžet Grada Novog Sada	5.749.086,00 dinara
2	Praćenje stanja i prognoza aeropolena na teritoriji Grada Novog Sada	Praćenje će biti realizovano u skladu sa Programom kontrole kvaliteta vazduha na teritoriji Grada Novog Sada u 2019. i 2020. godini	Praćenje stanja i efekata preduzetih mera za smanjenje koncentracije alergenog polena u vazduhu. Formiranje baze podataka neophodne za izradu kalendara polena i prognostičkih modela.	Gradska uprava za zaštitu životne sredine	1.200.000,00 dinara	Budžet Grada Novog Sada	1.099.992,00 dinara
Upravljanje otpadom							
3	Čišćenje i saniranje javnih površina na teritoriji Grada Novog Sada	Aktivnosti će biti realizovane kroz realizaciju projekata čišćenja i saniranja javnih površina, što uključuje uklanjanje divljih deponija i sanaciju degradiranih javnih površina, kao i sakupljanje i uklanjanje rasutog otpada.	Zaštita i unapređenje životne sredine	Gradska uprava za zaštitu životne sredine	37.100.000,00 dinara	Budžet Grada Novog Sada	36.834.700,80 dinara
...							

³¹ Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada za 2018. godinu, Službeni list Grada Novog Sada 9/2018

Kao što se može primetiti, u ovom modelu nije moguće pronaći informaciju o budžetskoj liniji na kojoj su raspoređena sredstva, odnosno, nije moguće jasno povezati ovaj plan sa Budžetom Grada Novog Sada, kao ni informacije o uslovima i procedurama po kojima će se sredstva koristiti (raspisivanje Javnog konkursa, i slično).

Usled nastalih promena, više nije moguće jasno pratiti i ocenjivati prihode u Budžetskom fondu ni količine ni način potrošnje sredstava iz Budžetskog fonda. Kako bi građani i građanke imali jasan uvid u planirane projekte, aktivnosti, izvore njihovog finansiranja, kao i visinu sredstava koje su za iste potrebni i obezbeđeni, neophodno je izmenom *Pravilnika o obrascu programa korišćenja sredstava budžetskog fonda i izveštaja o korišćenju sredstava budžetskog fonda, načinu i rokovima njihovog dostavljanja propisati korišćenje novih obrazaca*, po prethodnom novosadskom modelu, koji na transparentan način jasno prikazuju sve ove informacije na jednom mestu.

Mesto organizacija civilnog društva u praćenju javne potrošnje u oblasti zaštite životne sredine

Uloga organizacija civilnog društva (u daljem tekstu OCD) u analizi javne potrošnje u oblasti životne sredine je od izuzetnog značaja i ona zahteva uspostavljanje mehanizama saradnje između državnog i nedržavnog sektora. U cilju kreiranja takvog mehanizma, potrebno je da državni organi iskažu veću zainteresovanost za saradnju sa OCD i omoguće im da sistematski prate prihode i rashode sredstava koja se opredeljuju za zaštitu životne sredine.

Da bi ovakav mehanizam funkcionisao, potrebna je pre svega veća dostupnost informacija i transparentniji rad organa lokalne samouprave, kao i spremnost da isti omoguće OCD da učestvuju još u fazi planiranja pripreme budžeta, odnosno kada je u pitanju oblast životne sredine u određenoj lokalnoj sredini, u kreiranju Programa korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine. Na ovaj način, stvorila bi se mogućnost da se predlozi koji dolaze iz civilnog sektora, odnosno od građana i građanki, nađu u Programu za određenu kalendarsku godinu.

Budžet predstavlja pravi odraz javnih politika budući da se u njemu jasno vide godišnji planovi, šta su postavljeni prioriteti i kuda se novac usmerava. Analiza budžeta može biti jasan pokazatelj na šta se treba fokusirati u pogledu budžetskog zagovaranja na lokalnom nivou.

Kako bi kritički ocenjivale i predlagale preporuke za promenu, organizacije koje se zalažu za promene u javnim politikama ili žele da prate njihovo sprovođenje moraju svoje aktivnosti usmeriti i ka praćenju pripreme, usvajanja i upravljanja budžetom.

U Republici Srbiji je u protekloj deceniji realizovano nekoliko projekata³² kroz koje je pružena podrška pojedinim gradovima i opštinama da pokrenu mehanizam participativnog budžetiranja - „demokratske prakse učešća građana u procesima donošenja odluka o trošenju novca prikupljenog kroz poreze i druge javne prihode u cilju poboljšanja kvaliteta života u jednoj zajednici i u skladu sa konsenzusom o tome koje projekte i prioritete razvoja treba finansirati“³³. Primera radi, grad Sremska Mitrovica³⁴ i opština Odžaci³⁵ uključili su ovaj mehanizam u planiranje dela budžeta za 2021. godinu.

Kada je u pitanju **Grad Novi Sad**, za sada ne postoji mehanizam koji omogućava OCD da učestvuju i svojim predlozima utiču na kreiranje gradskog budžeta, kao ni godišnjeg Programa korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine.

³² U gradu Pančevu to je bio projekat „Podrška civilnom društvu 2013. - program Evropske unije“. Izvor: www.pancevo.rs

³³ Izvor: Projekat reforme lokalnih finansijskih sistema, lokalnefinansije.rs

³⁴ Izvor: Portal Ozon media, “Završeno participativno budžetiranje”, www.ozon.rs

³⁵ Izvor: Portal odzaci.rs, “Participativno budžetiranje”, www.odzaci.rs

Град Сремска Митровица

ПАРТИЦИПАТИВНО БУЏЕТИРАЊЕ ЗА БУЏЕТ 2021.

Пројекат	Буџетни приходи
1 Wi-Fi на Житном тргу	42
2 Јавни тоалет у центру града	289
3 Дечија игралишта у граду и селима	233
4 Дигитални мерачи загађености ваздуха	44
5 Бициклистичка стаза у инд. зони ка гробљу	200
Заједно живимо, планирамо и градимо	808

Grad Sremska Mitrovica
- participativno budžetiranje

Укључи се! Предложи пројекат!

- На основу чланка 102. став 2. Статута општине Оџаци Скупштина је донела одлуку да организује Општински предлог пројекта „Партиципативно буџетирање“ грађанима који могућност да учествују у премештању буџета за 2021. годину.
- „Партиципативно буџетирање“ ово јесу магистрални путеви који су уређени да подстакну грађане да учествују у формирању буџета за 2021. годину. У складу са чланом 102. Статута општине Оџаци, којим је донета овај предлог, грађанима је дата могућност да учествују у премештању буџета за 2021. годину, али и да поднесу предлоге који имају могућност да улажу у изградњу новог буџета.
- Предложене идеје ће бити објављене на интернет веб страницама општине Оџаци и на информативним табама у центрима општине Оџаци.
- Надахнујте се да стварите своје идеје, напишите њу и оставите је у центрима општине Оџаци, али и на интернет веб страницама општине Оџаци.
- Од понашања 26.10.2020. крејте и предупредите предлога пројекта било постављене у просторијама свих местних дејствија.
- Предлогом пројекта достављају се до 06.11.2020. године (до 15:00 часова).

УПИТНИК
за прикупљање пројектних идеја

- Описате укратко своју идеју
- Наведите шта грађани ваше месне заједнице и општина Оџаци уопште добијају реализацијом ваше идеје
- Контакт подаци (опциона)

Хвала на сарадњи!
Општина Оџаци
Тим за реализацију акционог плана за усавршавање грађана у процесу исполнења и реализације уговора о пројекту

www.odzaci.rs
ukliscise@odzaci.rs
Контакт телефон: 025/488-054

Opština Odžaci
- participativno budžetiranje

Kontrolni mehanizmi u izveštavanju o sprovođenju Programa bi trebali da budu Savet za zaštitu životne sredine i posebna radna grupa - „**Zelena stolica**“³⁶. Osnivanje “Zelene stolice” inicirala je mreža pet lokalnih ekoloških organizacija čiji predstavnici su i imenovani za članove i članice ovog tela. Radna grupa učestvuje u radu Saveta za zaštitu životne sredine i Skupštine Grada Novog Sada, bez prava odlučivanja, radi pružanja stručne pomoći u analizi i davanju mišljenja na predloge odluka i drugih opštih akata, kao i drugih pitanja u vezi sa zaštitom životne sredine. Ovaj mehanizam saradnje civilnog društva i Skupštine Grada Novog Sada je nov, od decembra 2019. godine, te nije moguće još uvek sagledati domete njegovog delovanja.

Javna rasprava je jedan od najvažnijih mehanizama koji obezbeđuje učešće građana u kreiranju javnih politika i transparentnost rada organa državne uprave. Rasprave bi trebale da se organizuju pre usvajanja propisa, kako bi se pravovremeno omogućilo građanima, udruženjima i drugim zainteresovanim akterima da o konkretnim aktima iznesu svoje mišljenje, sugestije, ali i predloge i rešenja za njihovo unapređenje. Iako ohrabruje činjenica da je Skupština Grada Novog Sada 14. decembra 2017. godine donela *Lokalni akcioni plan za borbu protiv korupcije*³⁷, koji predviđa da se za veći broj propisa vodi javna rasprava i da se tačno zna za koje akte će uslediti ista, većina mera sprovodi se samo u obaveznim i minimalnim okvirima. Primera radi, kako bi građani i građanke bolje razumeли gde ide njihov novac, planirano je da se napravi građanski vodič kroz lokalni budžet. Objavljena je brošura „*Građanski vodič kroz budžet Grada Novog Sada za 2020. godinu*“, bez impresuma ili bilo kakvih kontakata relevantnih organa za dalje informisanje, koja na 18 strana u boji, sa prigodnim grafikonima, razjašnjava građanima sadržaj 535 strana budžeta Grada Novog Sada.

³⁶ Odluka o obrazovanju radne grupe “Zelena stolica”, Službeni list Grada Novog Sada broj 58/2019

³⁷ Lokalni akcioni plan za borbu protiv korupcije, Službeni list Grada Novog Sada broj 62/2017

Građanski vodič kroz budžet Grada Novog Sada
za 2020. godinu

Važećim propisima definisano je da se javna rasprava obavezno organizuje "prilikom pripreme statuta, budžeta (u delu planiranja investicija), strateških planova razvoja, utvrđivanja stope izvornih prihoda, prostornih i urbanističkih planova, kao i drugih opštih akata na osnovu predloga kvalifikovanog broja građana..."³⁸. Nažalost, ovaj način uključivanja građana u kreiranje javnih politika Grad Novi Sad ne koristi kada je u pitanju priprema mnogih lokalnih propisa, pa tako ni Programa korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine.

³⁸ Član 2. Zakona o izmenama i dopunama Zakona o lokalnoj samoupravi, Službeni glasnik Republike Srbije broj 47/2018

Kako pratiti i ocenjivati realizaciju Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada - Model praćenja i evaluacije

Usled donošenja *Pravilnika* koji propisuje korišćenje jedinstvenih obrazaca za kreiranje Programa korišćenja budžetskih sredstava za zaštitu životne sredine, novosadska Gradska uprava za zaštitu životne sredine u svom Programu više ne prikazuje dovoljno informacija koje bi omogućile građanima i građankama da prate prihode i rashode Budžetskog fonda u toku jedne godine.

Kroz projekat "NS-eko dinar u službi građana", "Inženjeri zaštite životne sredine" uradili su analizu svih trenutno važećih propisa i napravili "priručnik" - sled koraka koji je neophodno uraditi kako bi se došlo do informacija gradskih organa i službi koje više nisu (ili nisu dovoljno) transparentne.

Ako žele da saznaju koliko sredstava se godišnje prikupi u Budžetski fond za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada, kako je isplanirana njegova potrošnja, ko će imati mogućnost i na koji način da ova sredstva koristi, ali i da li su zaista potrošena namenski i na predviđen i zakonit način, građani i građanke, udruženja, organizacije, novinari i svi ostali zainteresovani potrebno je da:

1. Korak: Zatraže od Gradske uprave za finansije informacije o ukupnom opredeljenom iznosu za Budžetski fond

Gradska uprava za zaštitu životne sredine kreira Program korišćenja ovih sredstava za narednu godinu na osnovu izrađenog nacrta budžeta koji joj dostavlja Gradska uprava za finansije. Ovaj nacrt budžeta sadrži i informaciju o iznosima koji su prikupljeni od naknada i opredeljeni iz budžeta Grada. Kako bi se dobila informacija o ukupnom iznosu koji je opredeljen za Budžetski fond za zaštitu životne sredine za određenu kalendarsku godinu, potrebno je poslati **zahtev za pristup informaciji od javnog značaja** ovoj Gradskoj upravi već nakon 1. septembra godine koja prethodi godini za koju će se pratiti potrošnja. Gradska uprava za zaštitu životne sredine u obavezi je da izradi Program korišćenja budžetskih sredstava do 1. septembra, kada ga zajedno sa finansijskim godišnjim planom upućuje Gradskoj upravi za finansije. Da bi se došlo do informacije o iznosima prikupljenih sredstava na ime pojedinačnih naknada koje su Zakonom o naknadama za korišćenja javnih dobara određene da pripadaju budžetu lokalne samouprave, zahtev za pristup informaciji se u tom slučaju šalje ili Gradskoj poreskoj upravi ili Gradskoj upravi za zaštitu životne sredine, u skladu sa *Zakonom o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja*³⁹. Upoređivanjem ukupnog iznosa sredstava prikupljenih na ime naknada za životnu sredinu i iznosa koji je opredeljen za realizaciju Programa korišćenja budžetskog fonda za zaštitu životne sredine biće moguće utvrditi da li se sav novac prikupljen od naknada troši namenski.

³⁹ Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Službeni glasnik Republike Srbije br. 120/2004-5, 54/2007-3, 104/2009-25, 36/2010-10

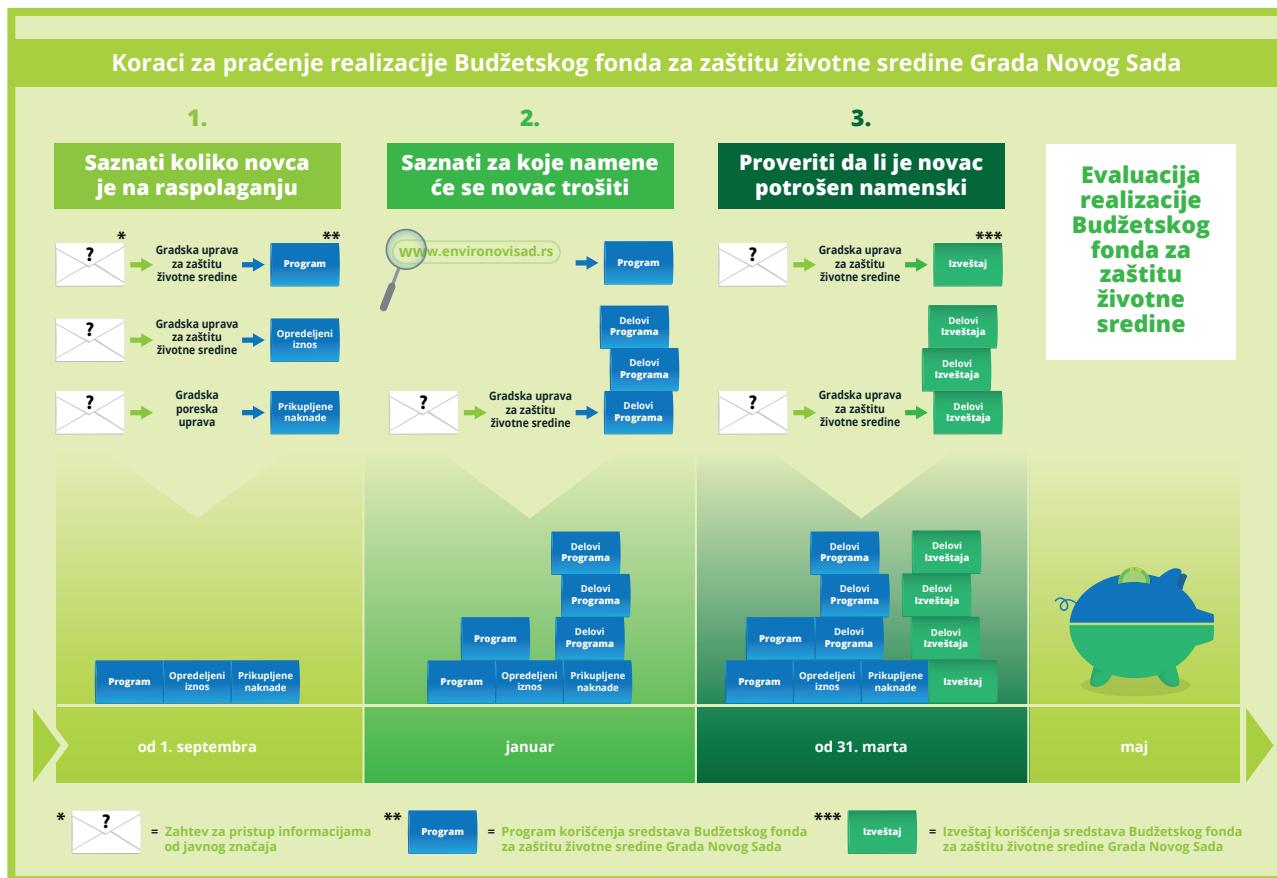
2. Korak: Pregledaju sadržaj Programa korišćenja sredstava budžetskog fonda za zaštitu životne sredine

Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Gradska uprava za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada objavljuje **na svoj zvaničnoj internet prezentaciji u januaru mesecu**. Uvidom u Program, potrebno je proveriti da li je on izrađen u skladu sa propisanim obrascem, da li je Gradska uprava dobila odobrenje Ministarstva, koje su programske aktivnosti planirane za tu godinu, kao i koliko sredstava je za njih izdvojeno. Na osnovu ovih javno dostupnih informacija moguće je uporediti određene iznose sa iznosima koji su dobijeni od Gradske poreske uprave ili Gradske uprave za zaštitu životne sredine u 1. koraku, te zatražiti objašnjenje od Gradske uprave za zaštitu životne sredine ukoliko postoje razlike između planiranih visina ovih sredstava i iznosa koji je prikupljen na ime naknade. Takođe, **upućivanjem zahteva za pristup informaciji od javnog značaja** potrebno je zatražiti podatke koji su bili dostupni u nekadašnjem novosadskom modelu Programa. Pa tako, na primer, kada je u pitanju tačka 3. Programa iz 2020. godine, čišćenje i saniranje javnih površina na teritoriji Grada Novog Sada, potrebno je uputiti zahtev za informacije o tačnim lokacijama koje će biti očišćene i sanirane, preduzeću koje će biti zaduženo za njihovu realizaciju, izvorima sredstava iz kojih će troškovi ovih aktivnosti biti pokriveni, kao i kojoj ekonomskoj klasifikaciji oni pripadaju.

3. Korak: Zatraže Izveštaj o realizaciji Programa korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine

Gradska uprava za zaštitu životne sredine dužna je da sačini izveštaj o realizaciji Programa na propisanom obrascu, u skladu sa *Pravilnikom* koji dostavlja u elektronskom obliku u Informacioni sistem Ministarstva za zaštitu životne sredine. U skladu sa *Zakonom o budžetskom sistemu*⁴⁰, ovaj izveštaj se dostavlja i Gradskoj upravi za finansije do 31. marta za prethodnu godinu, koja nakon dobijenih izveštaja i drugih direktnih korisnika sačinjava nacrt odluke o završnom računu budžeta. Potrebno je upućivanjem **zahteva za informacije od javnog značaja** najpre zatražiti izveštaj koji je Gradska uprava za zaštitu životne sredine podnela nadležnom ministarstvu u elektronskom obliku i Gradskoj upravi za finansije, a potom **zatražiti i objašnjenja za svaku tačku** Programa o realizovanim programskim aktivnostima, lokacijama, preduzeću koje je bilo zaduženo za realizaciju, objašnjenje razlike utrošenih i planiranih sredstava, odnosno sve one informacije koje je bilo moguće videti u nekadašnjem novosadskom modelu Programa. Zahtev za pristup informaciji od javnog značaja koja se odnosi na Izveštaj o realizaciji Programa upućuje se Gradskoj upravi za zaštitu životne sredine ili Ministarstvu zaštite životne sredine nakon 31. marta, što predstavlja rok do kog je Gradska uprava dužna da podnese izveštaj o realizaciji u elektronskom obliku. Po dobijanju izveštaja, zahtev za dopunske informacije upućuje se i Gradskoj upravi kako bi se dobila objašnjenja i dopune koje se odnose na pojedinačne tačke u okviru Programa.

⁴⁰ Član 76. Zakona o budžetskom sistemu

Koraci za praćenje realizacije Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada

Na osnovu prikupljenih informacija iz prethodnih koraka, koje Novosađani i Novosađanke, ali i svi zainteresovani u svojim gradovima i opštinama mogu da urade, „Inženjeri zaštite životne sredine“ napraviće **evaluaciju Programa** korišćenja budžetskih sredstava i na razumljiv način prezentovaće je građanima putem postojećeg sajta *nsekodinar.rs*. Napraviće se jasan prikaz izvora prihoda Budžetskog fonda, i biće moguće zaključiti koliko sredstava se obezbeđuje na ime naknada predviđenih *Zakonom o zaštiti životne sredine* i *Zakonom o nadnadama za korišćenje budžetskih sredstava*, a koje u punom obimu ili u određenom procentu pripadaju budžetu lokalne samouprave. Upoređivanjem iznosa, biće moguće zaključiti da li se sredstva za realizaciju Programa obezbeđuju u potpunosti iz ovih naknada ili se sredstava dodatno izdvajaju i iz drugih prihoda Grada.

„Inženjeri zaštite životne sredine“ iz pozicije organizacije civilnog društva pratiće i oceniti:

- Koliki je ukupni iznos prikupljenih sredstava na ime naknada za zaštitu životne sredine koji pripada Gradu u tekućoj godini;
- Da li su sva prikupljena sredstva usmerena u Budžetski fond za zaštitu životne sredine;
- Koliko sredstava je za Budžetski fond obezbeđeno iz drugih izvora;
- Koliko novca je dodeljeno javnim komunalnim preduzećima za unapređenje zelenila i uklanjanje divljih deponija, čišćenje i saniranje javnih površina;

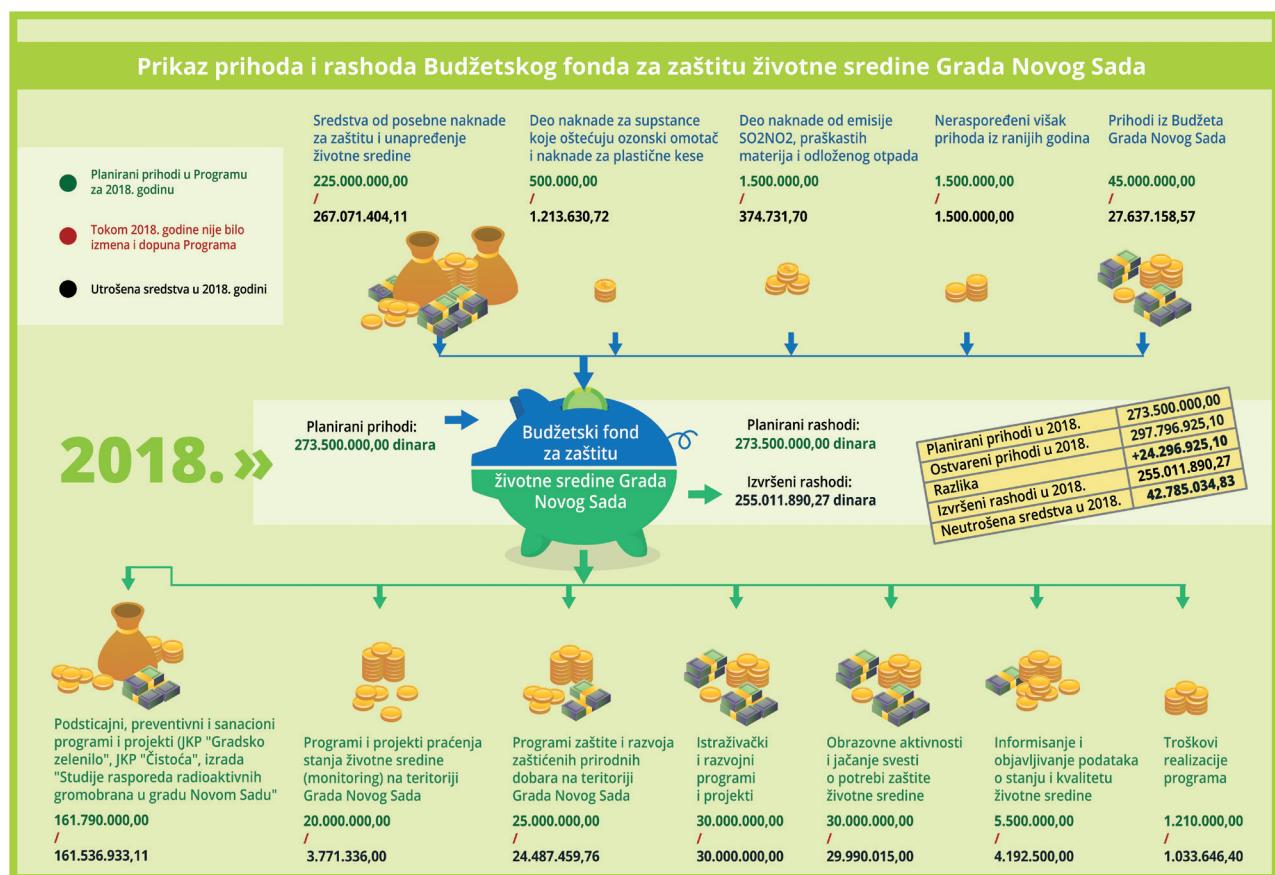
- Koje aktivnosti će biti sprovedene u toku kalendarske godine koje se odnose na unapređenje zelenila i uklanjanje divljih deponija, čišćenje i saniranje javnih površina;
- Da li su i koji predlozi građana i građanki koji su prikupljeni putem interaktivne mape u oblasti zelenila i otpada na sajtu nekodinar.rs uvršteni u Program;
- Da li je u izveštaju o potrošnji sredstava Budžetskog fonda bilo odstupanja u odnosu na Program i koji su to razlozi koji su do njih doveli;
- Koliko se primenjuju postojeći i da li su uspostavljeni novi mehanizmi učešća javnosti u procesu planiranja Programa.

U koraku broj 1, mogli smo da vidimo da proces praćenja počinje najranije 1. septembra godine koja prethodi onoj za koju je planirano praćenje i evaluiranje Programa, a završava se evaluiranjem Izveštaja o realizaciji nakon dobijenih dopunskih objašnjena od strane Gradske uprave. Po dobijanju i analiziranju svih informacija, ovakav proces moguće je završiti najranije u maju naredne godine. Međutim, kako administracija često nije efikasna kada je u pitanju dobijanje odgovora na osnovu upućenog zahteva za slobodan pristup informaciji od javnog značaja, proces monitoringa i evaluacije Programa korišćenja budžetskih sredstava u svom ukupnom trajanju može da bude i do dve godine.

Informisanje građana i aktera odgovornih za javnu politiku

Kako bi građani i građanke Novog Sada bili uključeni u kreiranje politika zaštite životne sredine zasnovanih na činjenicama, izuzetno je važno učiniti dostupnim sve informacije koje su zainteresovanim pojedincima, grupama i organizacijama neophodne za informisano donošenje odluka.

Nakon prikupljanja, sređivanja i analize svih podataka koji se prikupe kroz Model praćenja i evaluacije (opisan u prethodnom delu), neophodno je sprovesti i aktivnosti informisanja na adekvatan način kako bi svi rezultati zaista bili transparentni, jasni, razumljivi i lako dostupni.

Prikaz prihoda i rashoda Budžetskog fonda na sajtu nsekodinar.rs

Detaljno analizirana situacija i prikazani predlozi za Grad Novi Sad, uz male modifikacije, mogu se koristiti i u drugim lokalnim samoupravama u Republici Srbiji, budući da sve podležu istim zakonskom propisima.

Model informisanja građana i građanki i aktera odgovornih za javnu politiku

Ciljne grupe

Aktivnosti koje se sprovode koristeći ovaj Model, usmerene su i imaju namenu da utiču na nekoliko ciljnih grupa:

- a) Građane i građanke Novog Sada aktivne u zalaganjima za zaštitu životne sredine i ostvarivanje građanskih prava i obaveza,
- b) Organizacije civilnog društva, posebno one angažovane u oblasti zaštite životne sredine,
- c) Kabinet Gradonačelnika i gradske uprave, a posebno Gradsku upravu za zaštitu životne sredine,
- d) Skupštinu Grada Novog Sada, Savet za zaštitu životne sredine i radnu grupu „Zelena stolica“,
- e) Građane i građanke Novog Sada (opštu javnost).

Kada je u pitanju informisanje o Modelu praćenja i evaluacije upotrebe naknade za zaštitu i unapređivanje životne sredine i dobijenim rezultatima, informativne akcije trebalo bi da budu fokusirane u dva pravca:

1. ka građanima, gde podrazumevamo ciljne grupe a, b i e,
2. ka akterima odgovornim za javnu politiku, gde podrazumevamo ciljne grupe c i d.

Informativne akcije

Naslanjajući se na Model praćenja i evaluacije, moguće je sprovesti sledeće informativne akcije:

	Informisanje građana i građanki	Informisanje aktera odgovornih za javnu politiku	Dostupnost informacija na internetu
1. Korak: Informacije o ukupnom opredeljenom iznosu za Budžetski fond	<ul style="list-style-type: none"> - javno informisanje i objavljanje teksta Zahteva za pristup informacijama od javnog značaja, zajedno sa datumom podnošenja - javno informisanje i objavljanje odgovora državnih organa na Zahtev za pristup informacijama od javnog značaja 	<ul style="list-style-type: none"> - informativni dopis o sprovedenim aktivnostima upućen: Gradskoj upravi za zaštitu životne sredine, nadležnoj članici Gradskog veća, Savetu za zaštitu životne sredine, „Zelenoj stolici“ 	<ul style="list-style-type: none"> - društvene mreže

2. Korak: Uvid u sadržaj Programa korišćenja budžetskog fonda za zaštitu životne sredine	<ul style="list-style-type: none"> - javno informisanje i objavljivanje svih pribavljenih informacija - organizovanje javne diskusije o Programu, sa ciljem razvijanja modela i procedura uključivanja javnosti u njegovo donošenje 	<ul style="list-style-type: none"> - informativni dopis o sprovedenim aktivnostima - poziv za učešće u javnoj diskusiji 	<ul style="list-style-type: none"> - društvene mreže - sajt - youtube
3. Korak: Uvid u Izveštaj o realizaciji Programa	<ul style="list-style-type: none"> - javno informisanje i objavljivanje svih pribavljenih informacija - organizovanje javne diskusije o Izveštaju sa članovima i članicama „Zelene stolice“ i Saveta za zaštitu životne sredine 	<ul style="list-style-type: none"> - informativni dopis o sprovedenim aktivnostima - poziv za učešće u javnoj diskusiji 	<ul style="list-style-type: none"> - društvene mreže - sajt - youtube
Evaluacija	<ul style="list-style-type: none"> - organizovanje press konferencije za prezentaciju evaluacije 	<ul style="list-style-type: none"> - poziv za učešće na press konferenciji - informativni dopis o sprovedenoj aktivnosti 	<ul style="list-style-type: none"> - društvene mreže - sajt - youtube

Informativni kanali

Informativne akcije koje su usmerene ka građanima, gde podrazumevamo građane i građanke Novog Sada aktivne u zalaganjima za zaštitu životne sredine i ostvarivanje građanskih prava i obaveza, organizacije civilnog društva, posebno one angažovane u oblasti zaštite životne sredine, kao i opštu javnost, moguće je sprovoditi na nekoliko načina:

1. Plasiranjem pripremljenih informacija putem društvenih mreža,
2. Objavljinjem pripremljenih informacija na sajtu,
3. Objavljinjem video zapisa o sprovedenim informativnim akcijama.

„Inženjeri zaštite životne sredine“ prate prihode i rashode Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine i kontinuirano sprovode različite aktivnosti sa ovim ciljem od 2017. godine. Primenujući predloženi Model informisanja, javnost će informisati na sledeći način:

a) Društvene mreže

Svaka pojedinačna aktivnost, u okviru koraka koje podrazumeva Model praćenja i evaluacije potrošnje sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine, biće predstavljena javnosti putem društvenih mreža - Facebook i Instagram stranice „Inženjera zaštite životne sredine“.

Informacije će pratiti i odgovarajuće vizuelno rešenje, koje će privući pažnju pratilaca i posetilaca stranica na društvenim mrežama.

b) Sajt nsekodinar.rs

Sajt nsekodinar.rs kreiran je kao platforma na kojoj građani i građanke imaju mogućnost aktuelnog i sveobuhvatnog informisanja o Budžetskom fondu za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada, problemima i primerima dobre prakse vezanim za finansiranje zaštite životne sredine u gradu, ali i mogućnostima aktivnog učešća u planiranju namene utroška ovih budžetskih sredstava.

Početna stranica sajta nsekodinar.rs

Svi zainteresovani, na ovom sajtu moći će da pronađu:

- interaktivnu mapu, putem koje građani i građanke imaju priliku da predlože aktivnost iz oblasti ozelenjavanja ili sanacije otpada, koja bi po njihovom mišljenju trebalo da se nađe u godišnjem Programu i bude plaćena iz sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine,
- listu predloga građana i građanki, u dva segmenta: zelene površine i otpad, sa vidljivim informacijama kome su konkretni predlozi upućeni i kada,
- direktne linkove ka društvenim mrežama i youtube kanalu „Inženjera zaštite životne sredine“,
- arhivu Programa korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada i Izveštaja o realizaciji Programa za 10 godina,
- infografike analiza prihoda i rashoda Budžetskog fonda od 2015. godine, za svaku godinu,
- infografike evaluacije Modela praćenja i evaluacije potrošnje sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine, od 2020. godine.

c) Youtube kanal

Planirane informativne aktivnosti koje se budu sprovodile kao javne diskusije i razgovori, snimaće se i trajno biti dostupne građanima i građankama postavljanjem na youtube kanal „Inženjera zaštite životne sredine“.

Informativne akcije koje su usmerene ka akterima odgovornim za javnu politiku, gde podrazumevamo Gradsku upravu za zaštitu životne sredine, resornu članicu Gradskog veća, Savet za zaštitu životne sredine, radnu grupu „Zelena stolica“, Kabinet Gradonačelnika, druge gradske uprave, Skupštinu Grada Novog Sada i drugo, sprovodićemo na sledeće načine:

1. Pripremom i slanjem zvaničnih informativnih dopisa o svim sprovedenim akcijama,
2. Pozivom za učešće u javnim diskusijama,
3. Pozivom za učešće na press konferenciji.

UMESTO ZAKLJUČKA

Iako je otvaranjem Ekološkog fonda 1995. godine Grad Novi Sad postao prvi grad u Srbiji koji planski obezbeđuje sredstva za zaštitu i unapređenje životne sredine, od njegovog osnivanja nisu rešeni neki od najvećih problema u gradu, kao što su pitanje odlaganja otpada i ispuštanja otpadnih voda. Sav prikupljeni otpad još uvek završava na smetlištu na Klisi, za koje se godinama najavljuju konkretni koraci u njegovom saniranju i podizanje novog, održivijeg kompleksa za preradu, separaciju i odlaganje otpada. Otpadne vode i dalje odlaze u Dunav, zbog čega je Novi Sad jedan od retkih velikih gradova na toku Dunava koji još uvek nema precistač otpadnih voda. Nerešavanjem ovih najznačajnijih pitanja životna sredina konstantno se zagađuje i time direktno ugrožava zdravlje građana i građanki Novog Sada.

Usled aktivnosti ljudi, životna sredina i u drugim gradovima i opština u Srbiji iz godine u godinu postaje zagađenija i u sve lošijem stanju. Kako bi se obezbedilo da ona bude zdrava i bezbedna za sve stanovnike, najpre je potrebno postaviti sistem koji će obezbediti da "zagađivači plaćaju" štetu koja nastaje njihovim delovanjem, a zatim, da se ta sredstva namenski i utroše. Pravilnim upravljanjem sredstvima koja se na ovaj način prikupe, životna sredina bi bila čistija, a samim tim i zdravija za život.

Da bi se ovaj sistem u potpunosti stavio u funkciju zaštite životne sredine i zdravlja stanovništva, izuzetno je važno **da građani i građanke preuzmu aktivnu ulogu** u praćenju potrošnje prikupljenih sredstava - da iskoriste sva svoja demokratska prava i zahtevaju od donosioca odluka da spreče zagađenja koja nastaju i uključe se u procese odlučivanja o potrošnji sredstava koja su u tu svrhu prikupljena, predlažući konkretne aktivnosti koje bi doprinele unapređivanju životne sredine i zadovoljavanju stvarnih potreba lokalne zajednice.

Nadamo se da će modeli predstavljeni u ovoj publikaciji biti od koristi kako građanima i organizacijama civilnog društva, tako i stručnoj javnosti, predstavnicima i predstavnica medija i svim zainteresovanim da u svojim gradovima i opština primenuju različite demokratske mehanizme učešća u procesima donošenja odluka o potrošnji budžetskog novca, zahtevaju njegovo namensko i transparentno usmeravanje na aktivnosti koje će poboljšati kvalitet života lokalne zajednice i, ne manje važno, budu prepoznati od strane organa vlasti kao značajni akteri u ostvarivanju javnog interesa.

O projektu

Nakon što je 2018. godine Republika Srbija počela sa uvođenjem novog principa finansiranja zaštite životne sredine – primenom načela „korisnik plaća“, „zagađivač plaća“ i načela „odgovornosti“, donet je i/ili izmenjen značajan broj zakona i podzakonskih akata koji regulišu ovu obalast.

Uz podršku **Centra za istraživanje, transparentnost i odgovornost – CRTA**, „Inženjeri zaštite životne sredine“ su kroz projekat „NS eko-dinar u službi građana“ revitalizovali program praćenja korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada, ali i dopunili i unapredili sajt *nsekodinar.rs*.

Osim omogućavanja građanima i građankama da se putem vizuelnih prikaza i dokumenata upoznaju sa godišnjim prihodima i rashodima fonda, kreirana je i interaktivna mapa koja Novosađanima i Novosađankama daje priliku da konkretne predloge dostave Gradskoj upravi za zaštitu životne sredine i na taj način iskažu svoje mišljenje o načinu na koji ovaj novac treba da bude investiran.

„NS eko-dinar u službi građana“ nastavak je projekta “Pare nisu problem, para ima! – Gde se troši “ekološki dinar” u Novom Sadu?”, kroz čiju realizaciju je 2017. godine pokrenut sajt *nsekodinar.rs* sa ciljem da podatke nastale u okviru rada lokalne samouprave predstavi građanima i građankama na sistematizovan i lako razumljiv način. Ovaj projekat podržao je Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), a velika pomoć u prikupljanju podataka dobijena je od Gradske uprave za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada i službi Skupštine grada.

SADRŽAJ

Uvod	5
Zakonski okvir za praćenje i evaluaciju ekonomskih instrumenata zaštite životne sredine	8
Istorijat i okvir za praćenje realizacije Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada	11
Program korišćenja sredstava Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada i Izveštaj o njegovoj realizaciji	15
Izazovi za praćenje realizacije Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada	17
Mesto organizacija civilnog društva u praćenju javne potrošnje u oblasti zaštite životne sredine	22
Kako pratiti i ocenjivati realizaciju Budžetskog fonda za zaštitu životne sredine Grada Novog Sada - Model praćenja i evaluacije	25
Informisanje građana i aktera odgovornih za javnu politiku	29
Model informisanja građana i građanki i aktera odgovornih za javnu politiku	30
Umesto zaključka	34
O projektu	35

